

Boeken

Britt Swartjes

Hill, R.L., B. Fileborn en C. Strong (2025)

Unsilenced: women musicians, gender-based violence, and the popular music industry.

New York: Bloomsbury Academic, 145 p.

Prijs: € 24,-

Van de talloze ervaringen die aan het licht kwamen tijdens de #MeToo-beweging tot aanklachten tegen artiesten als R. Kelly, P. Diddy en Marco Borsato: de muziekindustrie wordt steeds vaker geconfronteerd met bekendmakingen van gender-gerelateerd geweld. In het boek *Unsilenced: women musicians, gender-based violence, and the popular music industry* verkennen drie onderzoekers hoe ervaringen met dergelijk geweld de creatieve output van artiesten vormgeven. Ze richten zich op drie vrouwelijke artiesten die ondanks hun (vermeende) misbruikervaringen actief zijn gebleven in de muziekindustrie en zich publiekelijk uitspraken over hun ervaringen: Kesha, Lingua Ignota en Alice Glass. Hoewel de auteurs zich door deze selectiemethode beperken tot een aantal perspectieven van witte vrouwen, iets wat de auteurs kritisch benoemen, biedt het boek een breder begrip van bestaande machtsverhoudingen en ongelijkheden in de muziekindustrie.

De publicatie sluit aan bij de toenemende aandacht voor grensoverschrijdend gedrag en de ervaringen van vrouwen en ondergerepresenteerde groepen in de muziekindustrie, maar verlegt hierbij de focus naar het belang van narratieven rondom gendergerelateerd geweld. Artiesten die zich in het publieke oog bevinden en die het misbruik ook publiek kenbaar hebben gemaakt, spelen namelijk een rol

in het creëren van een publiek verhaal over wat misbruik eigenlijk is. Wie ervaart het, hoe worden zij erdoor beïnvloed en hoe gaan ze ermee om? De breedte van dit onderwerp maakt het boek relevant voor artiesten, luisteraars en ervaringsdeskundigen, beleidsmakers, onderzoekers en de sector als geheel.

Het boek benadrukt de narratieven die worden geconstrueerd rondom 'overlevende' versus 'slachtoffer' zijn. Zoals eerder onderzoek heeft laten zien, wordt de rol van slachtoffer vaak gerelateerd aan zwakte, terwijl die van de overlever gerelateerd wordt aan kracht. De feministische invalshoek van de auteurs plaatst deze begrippen ook in bredere maatschappelijke context. Zo verbinden zij het overleversnarratief aan neoliberaal ideeën waarin het individu verantwoordelijk is voor herstel. Ook wordt snel duidelijk dat de scheidslijn tussen overlever en slachtoffer niet zo scherp is. In de ervaringen van Alice Glass, bekend van de band Crystal Castles, zien de auteurs bijvoorbeeld een worsteling met een hoeveelheid aan narratieven. Zo probeert Glass enerzijds berusting te vinden in het trauma, maar anderzijds aandacht te geven aan de daden van haar misbruiker. Daarbij tracht ze denkbeelden van zwakte en passiviteit tegen te gaan en tegelijkertijd haar rol en verantwoordelijkheid in de relatie te begrijpen. De auteurs laten hiermee overtuigend de complexiteit en 'betekenis-brij' zien van ervaringen rondom gendergerelateerd geweld.

Probleem van het systeem

Het boek benadrukt ook waar veel feministische schrijvers het al langer over eens zijn, en wat ook een steeds breder gedragen begrip lijkt te worden in de muzieksector: ongelijkheid en discriminatie zijn een probleem

van het systeem en niet slechts van één individu of organisatie. Hoewel het benoemen van de muziekindustrie als misbruiker, de titel van hoofdstuk 3, in eerste instantie wat onnodig lijkt, is de semantische werking hiervan krachtig doordat het de verantwoordelijkheid neerlegt bij allen die deel uitmaken van het systeem. Binnen de beperkingen van hun onderzoeksmethoden (ze maken alleen gebruik van publiek beschikbare teksten en van ander onderzoek naar de

muziekindustrie) tonen de auteurs aan dat de muziekindustrie en het rechterlijke systeem, bijvoorbeeld wanneer een artiest een aanklacht indient, niet voldoende zorg en bescherming bieden voor artiesten. En dit geldt niet alleen voor ondergerepresenteerde groepen. Het veelvuldig gebruik van drugs en alcohol waar de muziekindustrie bekend om staat, lange tours, de informele cultuur die weinig bescherming biedt voor werkenden, de contracten die vooral zijn gericht op de belangen van labels en de algehele afwezigheid van een *duty of care* voor artiesten, maakt dat werkcondities in de muziekindustrie schadelijk zijn voor velen.

Tot slot richten de schrijvers zich tot de luisteraar. Hoe ga je als fan om met het luisteren naar muziek die geassocieerd is met misbruik? De auteurs bouwen voort op feministische denkers zoals Sara Ahmed (*The feminist killjoy handbook*, 2023) en stellen dat de vraag niet alleen is of je luistert, maar hoe. Bij het luisteren van muziek is het nodig om de 'brij' te zien, om te herkennen dat geweld en leed kunnen bestaan naast geluk en plezier. Hier ligt ook een rol voor de muziekindustrie, aldus de auteurs. Ze bevragen bijvoorbeeld of de verantwoordelijkheid voor het ethische en morele werk – wél of niet luisteren, en hoe dan – niet te veel bij de fans wordt gelegd, terwijl de muzieksector hierin ook een standpunt zou moeten innemen, bijvoorbeeld door werk niet uit te brengen. Hoewel het boek niet altijd sluitende conclusies biedt, stelt het belangrijke vragen over macht, representatie en verantwoordelijkheid in de muzieksector. De kracht van *Uns silenced* ligt dan ook in het agenderen van thema's die verder onderzoek verdienen en de erkenning dat het delen en begrijpen van verhalen, hoe complex ook, op zichzelf een daad van verzet is.

Britt Swartjes
is onderzoeker bij de Boekmanstichting

Lisa van Woersem

Brandellero, S., D. Pardue en K. Krakowska Rodrigues (eds.) (2025)
Urban nightlife and contested spaces: cultural encounters after dusk.
Amsterdam: Amsterdam University Press, 258 p.
Prijs: € 144,99

Spannend, bevrijdend, bedreigend: de nacht in de stad heeft iets mystieks en ongrijp-

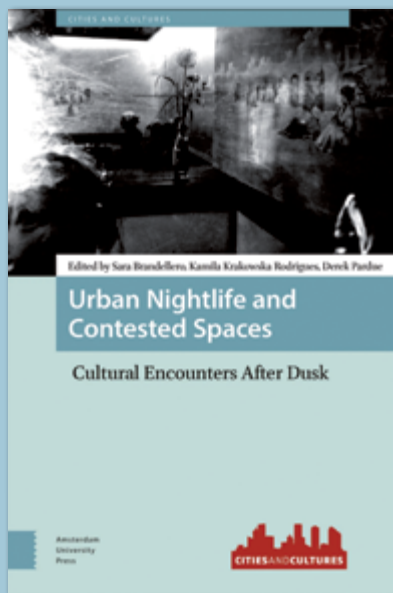
baars. En belicht het stadsleven op een andere manier. Er wordt gewerkt, ontmoet, gecreëerd en gevierd. De nacht is zelfs essentieel om de complexiteit van de hedendaagse stad te begrijpen, aldus de auteurs van *Urban nightlife and contested spaces*. Aanleiding voor de publicatie is het Europese samenwerkingsproject *Night Spaces: Migration, Culture and Integration in Europe* (NITE) dat tussen 2019 en 2022 werd uitgevoerd in acht Europese steden. De uitgave bundelt essays over leven en ontmoeten in de stedelijke nacht, bekeken door de lens van migratie, gender, klasse en subculturen. Het nachtleven brengt verbinding voor marginale groepen die elkaar bijvoorbeeld tijdens het uitgaan ontmoeten. Tegelijkertijd worden sociale verschillen nader belicht: wie mag en kan zich op welk moment op welke plek in de stad bevinden? De nacht heeft een eigen dynamiek en economie; eigen sociale regels, kansen en uitdagingen. Het leven in de stad gaat door, dag en nacht zijn voor stedelijk beleid dus onlosmakelijk met elkaar verbonden, stellen de auteurs. Maar passend beleid voor de openbare ruimte, leven en bewegen in de stedelijke nacht ontbreekt vaak.

Verschillende aspecten van het nachtleven komen aan bod. Zo wordt gesproken over hoe de duisternis van de nacht de zintuigen beïnvloedt. Het letterlijke zicht verandert en nachtelijke ervaringen zijn vaak moeilijk in woorden te vatten. Visuele methoden als nachtfotografie, analyse van nachtelijke scènes in film en *night drawing*, nachtelijk tekenen met bewoners, worden in het boek benoemd als manieren om het nachtleven te onderzoeken en in beeld te brengen. Andere hoofdstukken belichten hoe de nacht een plek van ontmoeting, verbinding

en vrijheid biedt voor groepen die overdag gemarginaliseerd worden. Het gaat hier bijvoorbeeld over de LHBTQ+ gemeenschap in Londen en jonge migranten in Amsterdam.

Culturele expressie

Het eerste deel van het boek is gericht op de stedelijke infrastructuur en regulatie van de nacht in verschillende steden voor en door verschillende doelgroepen. De auteurs baseren

zich op veldwerk en beleidsanalyse. Zo schrijft stadsgeograaf Ilse van Liempt over jonge migranten die overdag verblijven in asielzoekerscentra aan de randen van dorpen en steden. Door de regelgeving kunnen ze niet tot nauwelijks participeren in de maatschappij. Maar als ze 's nachts uitgaan in Amsterdam smelten ze samen met het diverse publiek van het stedelijke uitgaansleven. Hier kunnen ze anderen ontmoeten en ontspannen; een verademing. Ze gebruiken de publieke en semipublieke ruimte in de nacht als tegenhanger voor de stugge formele en institutionele procedures die hen overdag beperken.

Het tweede deel van het boek draait om verhalen over culturele expressie van verschillende gemeenschappen die het diverse leven in de stad vormen. Zo zijn er twee hoofdstukken gewijd aan de Kaapverdise gemeenschap in Rotterdam en in Lissabon. Antropoloog Seger Kersbergen en universitair docent Kamila Krakowska Rodrigues beschrijven hoe muziek de gemene deler is van de Rotterdamse Kaapverdise gemeenschap. Nachtelijke muziekevenementen ontpopten zich als plekken waar Kaapverdise gastarbeiders hun stedelijke identiteit vormden. De performances liepen dwars door de generaties heen, van traditionele muziek tot mixen van jonge DJ's. Er ontstond een typische Rotterdamse muziekscene die, door het uitbrengen van muziek en verspreiden via sociale media, resoneerde in Kaapverdise gemeenschappen over de hele wereld. De bijdrage van antropoloog Alcides J.D. Lopes zoomt in op de Tejo Bar in Alfama (Lissabon), een piepkleine muziekkroeg waar verschillende culturen, migratieverhalen en toerisme voor een ultieme stedelijke muzikale smelting zorgen. Het gaat hier om meer dan muziek: de Tejo Bar is een platform voor sociale en politieke ontmoeting, essentieel voor een inclusieve stad.

Wat dit boek interessant maakt is de diversiteit, het sterke eigen karakter van de verschillende essays, die elk op hun manier de vele dimensies van de nacht in de stad beschrijven. De verhandelingen zijn gedetailleerd en diepgaand, vaak gebaseerd op intensief participatief onderzoek. Je krijgt als lezer echt een inkijkje in de bar of in de gemeenschap. De variatie brengt tegelijkertijd een risico tot versnippering met zich mee. De introductie door redacteuren Sara Brandellero, Derek Pardue en Kamila Krakowska Rodrigues en

het nawoord door socioloog Adam Eldridge bieden uitkomst en binden een strik om de smeltkroes aan verhalen. Eldridge benadrukt dat de nacht meer is dan het donkere equivalent van de dag. Het is een complex en dynamisch geheel, en voor beleidsmakers en academici van belang dat het op die manier onderzocht en gerepresenteerd wordt. Zij zijn dan ook de belangrijkste doelgroepen van dit boek. Lang waren we nachtblind, *Urban nightlife and contested spaces* helpt onze ogen te openen. •

Lisa van Woersem

is senior beleidsadviseur en projectleider Cultuurnota bij afdeling Culturele Zaken van de gemeente Utrecht en houdt zich bezig met meerjarig cultuurbeleid en nachtcultuur